

Neke refleksije u povodu četrdesete godišnjice Svečeve kanonizacije

Sv. Nikola Tavelić i jugoslavenski režim

Piše: **Ivan BOTICA**

Papina bula ili apostolsko pismo *Divini magistri* koja potvrđuje Nikolinu svetost i koja se od 1970. godine čuva u matičnom Tavelićevu samostanu sv. Frane u Šibeniku, urešena je s razlogom papinim grbom ali i hrvatskom šahovnicom s prvim bijelim poljem, što se može smatrati i presedanom iz najmanje dva razloga: prvo, Hrvatska nije bila samostalna država, a na takve se bule obično stavlja grb države iz koje je podrijetlom dotični svetac; drugo, Sveta je Stolica svega tri mjeseca ranije uspostavila diplomatske odnose s Jugoslavijom pa je takvom simbolikom mogla ozbiljno ugroziti konstruktivan napredak u međusobnim političkim odnosima.

Uvod u događaj i temu

„Nikada nisu prostranim cestama Apeninskog poluotoka prošla tolika vozila s oznakama naših gradova (...). Oko četiri stotine autobusa, mnoštvo osobnih kola, brojni željeznički vagoni puni hodočasnika, čak nekoliko aviona. Bio je to naročiti hrvatski 'marš na Rim'. Oko 20 tisuća Hrvata (...) slilo se poput rijeke kroz Trst prema Rimu. A u isto su vrijeme krenuli potoci hrvatskih katolika iz svih zemalja u kojima žive Hrvati gotovo na svim kontinentima, da se uliju u tu rijeku iz domovine i da se barem za dva dana obnovi ne samo duhovno nego i prostorno jedinstvo rasijanog naroda povodom proglašenja svetim jednoga Hrvata (...)“ (Kustić 1971, 153).

Bile su to riječi hodočasnika don Živka Kustića koji je u lipnju 1970. godine s mnoštvom hrvatskih vjernika bio na svečanoj misi u rimskoj bazilici sv. Ivana Lateranskoga, kada je papa Pavao VI. proglasio svetim bl. Nikolu Tavelića, franjevca rodnom iz Šibenika. „Bili su to dani“, zapisat će isti, „ponosa i stida“. *Ponosa* jer je svijet 19. lipnja 1970. godine „naučio tu teško izgovorljivu riječ 'Hrvat'“, *stida* jer su Hrvati, jedan od najstarijih katoličkih naroda u svijetu, konačno dobili sveca svoga podrijetla, svoje krvi. Osjećaji koje su obuzimali prisutne bili su, dakle, prilično intenzivni. *Stid* o kojem govori taj hodočasnik, kojeg će hrvatski katolik u narednim godinama poistovjećivati s Glasom Koncila i na

osobit način pratiti kroz njegova dugogodišnja „pisma seoskog župnika“, sasvim je sigurno proizlazio iz spoznaje da su mnogi narodi bliske katoličke prošlosti imali već za razliku od Hrvata svoje kanonizirane svece. Hrvati pak – kršćani još u zdencu kneza Višeslava, suvremenika krstitelja Europe Karla Velikoga, blagoslivljani u doba kneza Branimira i nazivani „*antemurale christianitatis*“ s nekatoličkim doticajem u mnogim stoljećima – tek su 1970. godine prvi put po suvremenim crkvenim propisima dobili svoga prvog sveca, i to ne bilo kojeg ili kakvog sveca, nego srednjovjekovnoga sveca, zaboravljenoga ili gotovo zaboravljenoga sveca, sveca franjevca Nikolu Tavelića.

Tko je bio Nikola Tavelić

Taj Šibenčanin i franjevac živio je u 14. stoljeću. Da nije u Jeruzalemu 1391. godine podnio mučeničku smrt, o njemu se danas vjerojatno ne bi znalo ništa. U pisanu se memoriju uvrstio životnom odlukom da sa svojom franjevačkom subraćom okonča ovozemaljski život u Jeruzalemu kao mučenik.

Njihove je posljednje dane opisao tadašnji si-
onski gvardijan fra Gerard Calveti, odaslavši u Europu vijest o novim jeruzalemskim mučenicima koji su se krajem 14. stoljeća zbog institucionalne krize izazvane tzv. zapadnim crkvenim raskolom doživljavali kao prst Božji i dar nebe-

ski. Fra Nikola iz Šibenika, nekadašnji misionar Bosanske vikarije, fra Deodat iz Ruticinja, fra Petar iz Narbone i fra Stjepan iz Cunea odlučili su na arapskome jeziku iznijeti pravi Kristov nauk, pozvati ih da Isusa Krista priznaju pravim Bogom i da prime sakrament svetog krštenja. U duhu Kristova savjeta da treba „učiti sve narode“ (Mt 28,19), njihov se pothvat događao u vrijeme Kurban-bajrama 1391. godine. Iako su – prema Calvetijevu izvještaju – nastupili bez agresije u prepoznatljivu franjevačkom tonu, svjetovne i vjerske su starješine u Jeruzalemu tim činom bili zaprepaštene. Očekivano, reklo bi se, jer se ne- svakidašnji događaj odigrao, ne bilo kada, nego u vrijeme velikoga muslimanskog blagdana, ne bilo gdje, nego pred jednom od najvećih islamskih svetinja kod zborne džamije Al Aqse u Jeruzalemu. Iz današnje se perspektive mnogima njihov čin čini suludim, ali je za ondašnje vrijeme bio gotovo očekivan.

Islam se u srednjem vijeku, ni u istočnome ni u zapadnom kršćanstvu, nije doživljavao kao samostalna monoteistička religija, nego najčešće kao kršćanska hereza. Tomu svjedoče mnogi kršćanski pisci, počevši od Ivana Damaškanskog u 8. stoljeću, Nikite Bizantskog, Bartolomeja Edeškog, Eulogija iz Cordobe, Alvarija u 9. stoljeću, preko Vilima iz Tripolija krajem križarskih ratova, pa do Mariusa Baara koji u knjizi *Unholy War: oil, Islam and Armagedon* (1980.) otvoreno piše da je Antikrist izmislio islam kako bi se mogao boriti protiv Spoznaje, Objave i Istine, da je utemeljitelj islama lažni prorok jer je spoznaja Boga omogućena samo po Isusu Kristu, da su sve veća politička moć arapskoga svijeta i njihova dominacija na gospodarskom polju najvidljiviji dokazi pojave Zla, da je nafta sredstvo kojim Arapi, u ime Sotone, vladaju svijetom, da je četvrta zvijer koja pokušavala proždrijeti proroka Danijela islam jer se bori protiv Europe i Izraela, a time i protiv samog Boga, i, konačno, da Ka-

Ključan podatak u izvještaju suvremenika Calvetija, koji je utjecao na kanonizaciju Nikole i njegovih drugova u 20. stoljeću, jest taj da su franjevci prilikom mučenja molili za svoje mučitelje, blagoslivljali ih, slijedeći posvema Kristov primjer koji je „dao svoj život za naše iskupljenje“ (Mt 20,28).

Misa kanonizacije u rimskoj bazilici sv. Ivana Lateranskog

tolička crkva dijalogizira s islamom jer je i ona obuzeta Zlom. Katolička je crkva, otvorivši širom svoja vrata Drugim vatikanskim koncilom traženju jedinstva među svim kršćanima, neizbježno došla do spoznaje da kršćanska ekumena može opstati samo u dijalogu sa svim svjetskim religijama koje valja upoznavati i prosuđivati ne s izvjesnošću prosvjetljena uma nego dubokim poštovanjem i spremnošću traženja istine u vjeri drugoga (Ratzinger 2007, 83-84, 100). Katolička je crkva najdalje otišla u dijalogu s islamskom religijom na koju ne gleda križarskim očima.

Nikola i njegovi drugovi očekivano su bili uhićeni. Nakon što su zdušno odbili nagovor da se spase dragovoljnim prelaskom na islam, izloženi su trodnevnom mučenju s ciljem da pod torturom kao uobičajenom istražnom praksom srednjega vijeka prijeđu na islam. Mučenje je okončano 14. studenoga 1391. godine kada su bespomoćni mučitelji bili prisiljeni franjevce pogubiti, a tijela, da ne bi dospjela u kršćanske ruke koji bi ih zasigurno štovali kao relikvije, spaliti na trgu ispred Vrata Jafe. Ključan podatak u izvještaju suvremenika Calvetija, koji je utjecao

na kanonizaciju Nikole i njegovih drugova u 20. stoljeću, jest taj da su franjevci prilikom mučenja molili za svoje mučitelje, blagoslivljali ih, slijedeći posvema Kristov primjer koji je „dao svoj život za naše iskupljenje“ (Mt 20,28).

Što je Hrvatu-katoliku značilo Tavelićevo mučeništvo

Mučenički je čin Nikole i njegovih drugova nepojmljiv mnogima u današnjoj zapadnoj civilizaciji. Iz takve je civilizacijske sfere, koja je podosta okrenuta konzumerizmu, relativizmu i egocentričnoj indiferentnosti prema svemu (drugim ljudima, obitelji, narodu, religiji), nemoguće pojmiti ideale za koje su se žrtvovali i žrtvuju mnogi mučenici. Neka je poruka i njima i nama da nema života bez križa!

Nikola i njegova franjevačka subraća nisu odmah u Crkvi bili proglašeni svetima te je trebalo proći gotovo šesto godina da im se potvrdi svetost. Njihovo je držanje u mučeništvu s nemrznjom neistomišljenika plodno djelovalo na

polet i duh Crkve koja je s Drugim vatikanskim koncilom na mnogim poljima ljudskoga života okrenula stranicu sveukupne ljudske povijesti. U deklaraciji *Nostra aetate* Drugog vatikanskog koncila iz 1965. godine, koja govori o odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama, stoji da „Crkva gleda s poštovanjem i muslimane, koji se klanjaju jedinomu Bogu, živome i subzistentnome, milosrdnom i svemogućem, stvoritelju neba

Misli mnogih na misi kanonizacije zasigurno su tada bile koncentrirane na blagopokojnoga zagrebačkog nadbiskupa i hrvatskog kardinala Alojzija Stepinca, jednoga od najvećih promicatelja Tavelićeve kulta u Hrvata, koji u najtežim trenutcima svoga života nije iskazivao mržnju prema svojim mučiteljima, ali i na nekoliko stotina mučenika koji su zbog katoličke vjere stradali od komunističke vlasti.

Papino apostolsko pismo *Divini magistri* koje potvrđuje Nikolinu svetost

GOSPA SINJSKA, kolovoz 2010.

i zemlje, koji se govorio ljudima“ (NA 3, 385). Fra Nikolinu odluku, odluku njegovih drugova da bez „sredstava protivna evanđeoskom duhu“ (DH 14, 487) dragovoljno za Krista odu u smrt, Crkva doživljava kao dar davanja za druge i uzor kako treba ophoditi prema drugome koji je izvan kršćanske vjere. „Ustrajati treba u kršćanskoj vjeri unatoč progonstvu i progoniteljima“, kazao je papa Pavao VI. u propovijedi prilikom Nikoline kanonizacije. Papa je pritom istaknuo da su kršćansku katoličku vjeru u Hrvata „kroz godine tjeskobe sačuvale hrvatske majke i nepokolebljivi pastiri koji su u najtežim trenutcima znali ostati sa svojim stadom dijeleći s vjernim narodom tjeskobe i opasnosti, brige i nevolje, radosti i boli“ (Ž. Kustić 1971, 155). Misli mnogih na misi kanonizacije zasigurno su tada bile koncentrirane na blagopokojnoga zagrebačkog nadbiskupa i hrvatskog kardinala Alojzija Stepinca, jednoga od najvećih promicatelja Tavelićeve kulta u Hrvata, koji u najtežim trenutcima svoga života nije iskazivao mržnju prema svojim mučiteljima, ali i na nekoliko stotina mučenika koji su zbog katoličke vjere stradali od komunističke vlasti. U knjizi „Hrvatski martirologij XX. stoljeća“ iz 2007. godine navedeno je da je od komunističkog režima stradalo preko 520 sve-

ćenika, redovnika, redovnica, bogoslova i sjemeništara. Unatoč tim spoznajama, još uvijek odzvanja pitanje zašto se baš Jugoslavija najžešće u svijetu obračunavala sa službenicima Katoličke crkve? No Bog je progonjene nagrađivao posebnim darovima. Da je jugoslavenski režim s takvim odnosom prema katolicima potvrđivao Tertulijanovu konstataciju kako je „krv mučenika sjeme kršćana“ izrečenu prije 1800 godina, potvrđuju sjemeništa i crkve koji su upravo s najžešćim progonom Crkve u Hrvata bili upravo puni. Dovoljno je spomenuti podatak da su iz Otoka i Udovičića u Cetinskoj krajini 1965. godine otišla čak šesnaestorica u sinjsko sjemenište. Toj broji treba pridodati još desetoricu sljedeće godine, pa osmoricu, sedmoricu sljedećih godina i tako dalje do brojke od 120 sjemeništara koliko ih je otočka župa imala u razdoblju socijalističke Jugoslavije od 1945. do 1990. godine. S Nikolinom je kanonizacijom hrvatski stradalnik dobivao priznanje, satisfakciju jer je Nikola Tavelić stradao od nekršćanskog sustava kakav je bio jugoslavenski režim. Zbog toga je Tavelić postao simbolom vjere u Hrvata, „apostol vjerskog i narodnog jedinstva“ (A. Crnica), suzaštitnikom Hrvatske, dapače nacionalnim simbolom koji je bio protivan vladajućem anacionalnom i ateističkom sustavu.

Jugoslavenski režim nije ni bilo svjestan koliko je angažman oko nastojanja da Sveta Stolica proglasi Tavelića svetim 1960-ih godina utjecao na hrvatskoga katolika. Za Tavelićevu se svetost čak potpisivalo po katoličkim župama u Jugoslaviji, što je bila genijalna ideja vrhunskoga pravnik i voditelja svečeve kauze fra Ante Crnice. Budući da je brojka potpisanih bila gotovo milijunska, a i prvi se put u povijesti susrela s ovakvom molbom za ekvipolentnu kanonizaciju, Sveta Stolica jednostavno nije znala što s listama potpisa učiniti. No poruka je bila jasna. Osim što je postao podupirateljem Tavelićeve kanonizacije, svaki je potpisnik potvrdio na taj način svoju vjernost Katoličkoj crkvi s kojom je Jugoslavija tada bila u izrazito lošim odnosima. Čemu se onda čuditi da su na misi kanonizacije prisutni Hrvati, pored Francuza i Talijana, sasvim spontano otpjevali i *Lijepu našu*, ili pak tomu da su papi na svaki hrvatski spomen uzvraćali frenetičnim pljeskom i dugotrajnim navijačkim klicanjem neviđenim dotada u Vatikanu: „Papa i Hrvati, Papa i Hrvati“?! Nikola Tavelić

bio je u tim trenucima hrvatski Jan Palah, češki domoljub koji je samo godinu dana ranije dragovaljno otišao u smrt protestirajući životom svojim sovjetskomu komunističkom sustavu, jer su se u Nikolinu mučeništvu simbolično objedinjavale sve hrvatske žrtve od srednjega vijeka pa do tadašnjih dana. Papina bula ili apostolsko pismo *Divini magistri* koja potvrđuje Nikolinu svetost i koja se od 1970. godine čuva u matičnom Tavelićevu samostanu sv. Frane u Šibeniku, urešena je s razlogom papinim grbom ali i *hrvatskom šahovnicom s prvim bijelim poljem*, što se može smatrati i presedanom iz najmanje dva razloga: prvo, Hrvatska nije bila samostalna država, a na takve se bule obično stavlja grb države iz koje je podrijetlom dotični svetac; drugo, Sveta je Stolica svega tri mjeseca ranije uspostavila diplomatske odnose s Jugoslavijom pa je takvom simbolikom mogla ozbiljno ugroziti konstruktivan napredak u međusobnim političkim odnosima.

Nikolino mučeništvo simbolično ujedinjuje sve hrvatske žrtve od srednjeg vijeka

Polet koji se stvorio nakon što su Hrvati dobili svoga sveca sasvim je sigurno utjecao na velike zavjetne svečanosti Crkve u Hrvata koje su se 1970-ih i 1980-ih godina u tisućama čak i u stotinama tisuća hodočasnika proslavljale kao obljetnice na najstarije datume iz hrvatske povijesti, zatim na gradnju brojnih crkava i na

Hrvatski je episkopat 1939. godine preuzeo kauzu Nikoline kanonizacije na sebe, a iste je godine nadbiskup Štepinac papi Piju XII. predao predstavku u kojoj se tražilo da kanonizacija prvoga Hrvata bude u 1941. godini kada se Crkva u Hrvata spremala proslaviti 1300. obljetnicu svoje spone sa Svetom Stolicom.

formiranje novih župa s Nikolanim imenom te konačno na hrvatsko iseljništvo koje je svoje pastoralne i kulturne centre redovito krstilo Tavelićevim i Štepinčevim imenom. Polet Crkve u Hrvata jugoslavenski režim od 1970-ih godina više nije mogao pratiti te je s vremenom iako ne dokraja sve više popuštao. Postupno popuštanje od izrazito neprijateljskog stava bilježi se već od smrti izmučenoga hrvatskog blaženika Alojzija Štepinca, a neki od pokretačkih događaja, začinjani s jugoslavenskim angažmanom među „nesvrstanim“ zemljama, svakako su bile javne proslave katoličkih blagdana po Hrvatskoj i BiH tijekom 1965. godine, Rankovićeve smjena 1966. godine, Šeperov izbor za drugog čovjeka Katoličke crkve 1968. godine itd. Uoči Tavelićeve kanonizacije Jugoslavija je, kako smo napomenuli, nakon nekoliko godina „korektnijih odnosa“ uspostavila u ožujku 1970. godine diplomatske odnose sa Svetom Stolicom. Međutim, zbog bojazni od Crkve ipak nije ništa prepuštala slučaju jer je prvim ambasadorom imenovala Vjekoslava Cvrlju, jednoga od svojih najsposobnijih diplomata, čovjeka koji je 1950-ih i 1960-ih godina slovio kao čuvar komunističke ideologije u Jugoslaviji. On je, uzgred rečeno, bio službeni predstavnik Saveznoga izvršnog vijeća Jugoslavije na lipanjskim događajima 1970. godine u Vatikanu. Popuštanje jugoslavenske vlasti moglo se osjetiti u rujnu 1970. godine kada se uz katedralu sv. Jakova natiskalo oko 25.000 hrvatskih katolika kako bi proslavilo kanonizaciju Nikole Tavelića u njegovu rodnom Šibeniku. Uz gotovo sve

hrvatske biskupe, redovničke poglavare i banja-lučkoga pravoslavnog episkopa svečanu je misu predvodio prefekt Kongregacije za proglašenje svetaca kardinal Paolo Bertoli. Od državnih predstavnika službeno su viđeni samo Stjepan Huml iz jugoslavenske ambasade u Vatikanu te Petar Šegvić i Zlatko Fridl, potpredsjednik Savezne i predsjednik Republičke komisije za vjerska pitanja.

Proglašenje svetim Nikole Tavelića u lipnju 1970. godine sasvim je sigurno utjecao na rodoljuban stav u djelovanju ogranaka Matice hrvatske po Hrvatskoj, pisanju Hrvatskoga tjednika i ostalih tiskovina, održavanju znanstvenih i kulturnih manifestacija, odnosno kroz nadolazeće i već prisutno Hrvatsko proljeće, a u hrvatskoj se povijesnoj znanosti čak ni godina kanonizacije gotovo uopće ni ne spominje.

Bez povijesti ipak ništa

Na kraju, povijest ukratko. Da nije bilo žive memorije na Nikolu Tavelića u Šibeniku, nikada četvorica jeruzalemskih mučenika ne bi bila proglašena svecima. Šibenčani su tijekom povijesti držali do Nikoline svetosti, pronašli su čak i relikvije Nikoline obuće koju je navodno nosio za života. Nikolinu je beatifikaciju krajem 19. stoljeća pokrenula šibenska crkva, predvođena biskupom Antunom Foscom. Ekvipolentno ga je 1889. godine proglasio blaženim papa Leon XIII. No javno štovanje hrvatskoga blaženika širilo se dosta sporo. Osim franjevačkih provincija i redova, jedino je Šibenik do 1930-ih iskazivao javno štovanje Nikoli Taveliću. Zapaženiji znakovi izvan Šibenika zabilježeni su daleko od Hrvatske u Jeruzalemu. U Austrijskom je gostinju 1908. godine, u tzv. apsidi svetaca Austro-Ugarske, kao predstavnik hrvatskoga naroda naslikan upravo Nikola Tavelić.

Taj je mozaički prikaz s aureolom od hrvatske šahovnice 1930-ih godina potaknuo razmah Nikolina javnog štovanja po hrvatskim krajevima, ponajviše zahvaljujući hrvatskim katoličkim intelektualcima, osobito Nikoli Andriću, te zagrebačkim nadbiskupima Antunu Baueru i Alojziju Štepinču. Štepinčevom akcijom iz 1937. da se u Jeruzalemu podigne hrvatski zavjetni oltar bl. Nikoli Taveliću te dopuštanjem štovanja blaženikovih slika 1938. godine, išlo se pre-

ma završetku pokrenute kauze. Iste su godine svi hrvatski biskupi uputili u župe okružnice o blaženom Nikoli, a Sveta je Stolica uslišala molbu nadbiskupa Bauera da se blagdan bl. Nikole može slaviti svugdje gdje obitavaju Hrvati bez obzira na crkvene i državne granice. Hrvatski je episkopat 1939. godine preuzeo kauzu Nikoline kanonizacije na sebe, a iste je godine nadbiskup Stepinac papi Piju XII. predao predstavku u kojoj se tražilo da kanonizacija prvoga Hrvata bude u 1941. godini kada se Crkva u Hrvata spremala proslaviti 1300. obljetnicu svoje spona sa Svetom Stolicom.

Drugi svjetski rat spriječio je sva nastojanja oko kanonizacije te je širenje Tavelićeva kulta sveo na postulate kauze: Jurja Magjerca, Antu Crnicu i Krešu Zorića te na pisce znanstvenih i popularnih radova: Dominika Mandića, Antu Crnicu, Bernardina Polonija, Josipa Srebrnića, Bazilija Pandžića itd. Novi se, ujedno najjači zamah u popularizaciji Tavelićeva kulta bilježi od 1958. godine kada je postulatom postao doktor kanonskoga prava fra Ante Crnica koji je svoj život praktički podredio privođenju Nikole Tavelića na oltar svetosti. Umro je, ne dočekavši kraj svoga životnoga projekta, 1969. godine. Postulaturu bl. Nikole Tavelića preuzeo je i uspješno je završio fra Jeronim Šetka, pisac i priređivač brojnih ali i danas nenadmašenih knjiga i molitvenika („Hrvatska kršćanska terminologija“, „Put u život“ itd.).

„A živjeti se ne može samo od onoga što je bilo“

Neumorni promicatelj kultova hrvatskih svetaca, pisac i profesor Franjevačke klasične gimnazije u Sinju, fra Hrvatina Gabrijel Jurišić (1972, 97), piše u zaključku knjige o Nikoli Taveliću sljedeće: „A što sada? Konačno smo i mi Hrvati dobili i službeno i javno pred cijelim svijetom i svečano kanoniziranoga svog sveca, mučenika, franjevca, Nikolu Tavelića. On je doista

Čemu se onda čuditi da su na misi kanonizacije prisutni Hrvati papi na svaki hrvatski spomen uzvraćali frenetičnim pljeskom i dugotrajnim navijačkim klicanjem neviđenim dotada u Vatikanu: „Papa i Hrvati, Papa i Hrvati“?!

Nakon što su Hrvati uspjeli Tavelića uzdići na oltar svetosti u Rimu, stječe se ipak dojam da mu je popularnost polagano jenjavala s nadolazećim promjenama u društvu. S rastakanjem Jugoslavije Crkvi u Hrvata više nije bio toliko potreban mučenik srednjovjekovnoga vremena kada se sve slobodnije moglo govoriti o puno bliskijoj Stepinčevoj žrtvi. S neovisnom Hrvatskom, mora se priznati, da Tavelića malo tko spominje.

orijaš, pročelnik i vođa svih poznatih i bezimnih svetih Hrvata i Hrvatice koji su od dolaska Hrvata na Jadran do danas ostvarili u svome životu osobiti stupanj sličnosti s Bogom i na taj način dali potpuni smisao svojoj egzistenciji, prevalili granicu vremena i našli svoju konačnu i potpunu sreću u očinskom zagrljaju Vječnog Boga. Ponosni smo na sve njih, a na sv. Nikolu posebno. No, ne smijemo ostati samo na ponosu! Što se sve radilo i koliko je truda uloženo na Nikolinu kanonizaciju valjda nikada i nikome neće biti sasvim poznato. (...) *Međutim, sve je to bilo. A živjeti se ne može samo od onoga što je bilo* (istaknuo I. B.)“.

Osobiti promicatelji Tavelićeva kulta bili su franjevci Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja. Nezahvalno bi bilo navesti njihova imena jer bi se neumitno izostavili mnogi koji su desetljećima bili osobiti štovatelji i promicatelji Tavelićeva mučeništva i svetosti. Ipak, uz već spomenutog fra Antu Crnicu, fra Jeronima Šetku i fra Hrvatina Gabrijela Jurišića, treba spomenuti fra Augustina Antu Akrapa koji je gotovo dva desetljeća uređivao list *Tavelić – časopis za upoznavanje hrvatske svetosti*. U našoj crkvi Čudotvorne Gospe Sinjske nalazi se oltar s možda i najpoznatijom Svečevom slikom koju je naslikao Bruno Bulić.

Nakon što su Hrvati uspjeli Tavelića uzdići na oltar svetosti u Rimu, stječe se ipak dojam da mu je popularnost polagano jenjavala s nadolazećim promjenama u društvu. S rastakanjem Jugoslavije Crkvi u Hrvata više nije bio toliko potreban mučenik srednjovjekovnoga vremena kada se sve slobodnije moglo govoriti o puno bliskijoj Stepinčevoj žrtvi. S neovisnom Hrvatskom, mora se priznati, da Tavelića malo tko spominje.

Svečeva slika (B. Bulić) na oltaru u crkvi Gospe Sinjske

LITERATURA:

BAAR, Marius, *Unholy War: oil, Islam and Armagedon*, Nashville 1980; BAKOVIĆ, Anto. *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, Zagreb 2007; BOGOVIĆ, Mile – JURIŠIĆ, Hrvatinić, *Hrvatski mučenici za vjeru i dom*, Split – Gospić 2005; CRNICA, Ante. *Bl. Nikola Tavelić. Dika i ponos hrvatskog naroda*, Zagreb 1944; CRNICA, Antonio. *B. Nicolai Tavelić. Vitae, martyrii et gloriae (...)*, Roma 1958; DRUGI vatikanski koncil. *Dokumenti*, priredio Josip Turčinović, Zagreb 1994; JURIŠIĆ, Hrvatinić, *Tavelićeva prisutnost*, Zagreb 1972; PAPA Ivan Pavao II, *Enciklika Crkvi u Hrvata. IV. propovijed na svečanoj misi na Hipodromu 11. IX. 1994. godine*, http://www.zupa-svkriz.hr/pastoral/papa1998/enc_crk4.htm (pristup ostvaren, 13. IV. 2010.); RATZINGER, Joseph, *Crkva, Izrael i svjetske religije*, Split 2007; SVETI Nikola Tavelić. *Prvi hrvatski svetac*, ur. Hrvatinić, Hrvatinić, Zagreb 1971. (pojedini članci); *VJESNIK bl. Nikole Tavelića / Vjesnik sv. Nikole Tavelića / Tavelić – časopis za upoznavanje hrvatske svetosti*, urednici Ante Crnica, Jeronim Šetka i Augustin Ante Akrap, Šibenik – Sinj, od 1961. do 1987.

Da je njegova svečana kanonizacija puno značila, govori činjenica da je za Crkvu u Hrvata tek 1970. godine položila ispit zrelosti kako na oltar blaženstva i svetosti podići svoje muževe i žene. U našim je prošlostnim danima upravo nakon Tavelićeve kanonizacije uspjela dovesti na oltar svetosti Leopolda Bogdana Mandića i Marka Križevčanina i na oltar blaženstva Alojzija Stepinca, Mariju Petković i Ivana Mertza. Suvremeni hrvatski blaženici i sveci svojim tragovima nadahnjuju svakoga hrvatskog vjernika na njihovim životnim putovima i veliko su ohrabrenje da Crkva u Hrvata i nakon tisućljetne povijesti ide u dobrom smjeru.

Tko je sve to pokrenuo? Čovjek srednjovjekovlja, Nikola Tavelić, čovjek o kojem se ni ne zna puno, ali čovjek koji zbog držanja u mučeništvu reflektira i danas potrebu za dobrim odnosom s bližnjima i susjedima bez obzira na njihov životni, etnički i religijski svjetonazor.

Ovaj ćemo osvrt u prigodi četrdesete godišnjice Svečeve svečane kanonizacije završiti riječima blagopokojnoga pape Ivana Pavla II. koje je uputio Crkvi u Hrvata, u teškim ratnim i neprijateljskim danima, u Zagrebu 11. rujna 1994. godine. One mogu biti poticaj da sa sadašnjim i nadolazećim vremenom kult sv. Nikole Tavelića itekako ima smisla i da je itekako poticajan u ljudskoj svakodnevici na ovim našim prostorima.

„(...) Mir na Balkanu – to posebno želim istaći u ovom trenutku patnje – nije utopijska! Dapače, mir se nameće kao perspektiva povijesnog realizma! Narodi ovih krajeva međusobno su se kroz stoljeća prihvaćali, ostvarivali su mnogovrsne razmjene u području umjetnosti, jezika, pisma, kulturnog narodnog blaga. Zar nije zajedničko bogatstvo i tradicija vjerske snošljivosti, koja se održala kroz gotovo jedno tisućljeće, pa i kroz vrlo tamna razdoblja povijesti? Ne, ne može se vjeri pripisivati fenomen nacionalističkih netrpeljivosti koje haraju ovim krajevima! To vrijedi ne samo za kršćane različitih crkvenih pripadnosti, koje Bog danas poziva na posebno zalaganje da se postigne puno zajedništvo, nego i za vjernike drugih vjeroispovijesti, posebno za muslimane, koji su znakovito prisutni na Balkanu. Svi su oni pozvani ostvariti civiliziran suživot, u međusobnom poštovanju (...)“ (papa Ivan Pavao II, „Enciklika Crkvi u Hrvata“, 11. IX. 1994.). □

GOSPA Sinjska

G O D I Š N J A K S V E T I Š T A
GODINA XXXVII.

kolovoz 2010.

ISSN: 1330-5107

